

er Antydning af, at det skulde være Reglen, viser albeles afgjort for mig, at det ikke har været noget Menneskes Mening den Gang at ville give en saadan Regel; og dette forekommer mig i og for sig at være afgjørende; men dertil kommer i alt Fald, at denne Regel er en Undtagelsesregel. Det vilde være en ganske exceptionel Regel, og en saadan gaar man ikke til uden tvingende Grund; men der er i Virkeligheden ikke i § 13 nogen som helst Grund, end sige nogen tvingende Grund til at antage, at Lovgiveren, idet han giver Regler om de kontraherende Ministres Ansvar, har tænkt paa de andre Ministre eller har tænkt paa at give Regler om deres Mangel paa Ansvar. § 13 har sin fulde gode Mening, uden at man antager dette. Idet § 13 udtaler Reglen om den konstitutionelle Konges Inkompetens til at foretage Noget i Landets Anliggender uden Ministrenes Underskrift, hvilket ogsaa udtrykkes ved, at Kongen er uansvarlig, idet § 13 udtaler dette, siger jeg, spør den til, at den Minister, som underskriver, selvfølgelig er ansvarlig. Deri ligger ikke Andet, end at han er ansvarlig ved sin Underskrift, men der er ikke nogen Antydning af, hvorledes de andre Ministre ere stillede i et saadant Tilfælde. Der er heller ikke nogen Nødvendighed derfor; men naar der ikke er det, saa vilde det være meget besynderligt, om man vilde tvinge en saadan Regel ind i Paragrafen, da den i Virkeligheden er meget urimelig. Hvad vilde det føre til, naar man antog, at kun den kontraherende Minister var ansvarlig for en saadan Beslutning? Det vilde føre til, at hele den Garanti for Forfatningen og Regjeringens gode Førelse, som skulde ligge deri, at vi have et Ministerraad, et Statsraad, have en kollegialt sammensat Regjering, vilde opløse sig i Intet. Naar det kunde stille sig saaledes under en Ministerkonference, at der i et Ministerium var en enkelt Bovehals, som havde Lyft til at gjøre et Statskup, medens de andre Ministre kun havde en almindelig Tilbøjelighed dertil, men ikke nogen videre Lyft til at vove Lyften i denne Sag, vilde dette efter det ærede Medlems Opfattelse kunde ordnes saaledes, at den enkelte Bovehals skrev Sagen under, medens de Andre, maasse de egentlige Ansiftere, som havde den væsentligste Andel, gik fri for Ansvar. Jeg tror, at dette maa erkendes for at være en saa stor Urimelighed, at der skulde andre Grunde til at antage dette end de Grunde, som det ærede Medlem for Høiested Amts 3die Valgkreds ansøgte. Han ansøgte ingen anden Grund end den, at der nu staar en eller flere kontraherende Ministre. Men det forklares ganske simpelt deraf, at man paa den grundlovgivende Rigsdag ikke var opmærksom paa, at i mange Tilfælde vilde der være Anledning for mere end een Minister til at underskrive en Beslutning. Det er man siden blevet opmærksom paa og har spøiet „eller flere“ til; deri ligger ikke nogen som helst Bestemmelse om

Ansvar. Men jeg tror nu for Resten heller ikke, at det ærede Medlem for Høiested Amts 3die Valgkreds vil være meget haardtasket i den Opfattelse, han her har gjort gjældende. Han udtalte den selv med et vist Forbehold, erkjendte, at der havde gjort sig andre Meninger gjældende, og erkjendte, at Spørgsmaalet i det Hele taget var tvivlsomt. Jeg tror, at det ved nærmere Undersøgelse vil vise sig at være albeles tvivlsomt, at en saadan Modsetningsfortolkning mangler enhver Grund. Naar man betænker, at det ikke har været omtalt i den grundlovgivende Rigsforsamling, betænker, at Reglen i sig selv er i høi Grad urimelig, og betænker, at det er i fuldstændig Strid med de almindelige Regler om Medskyld og Meddelagtighed, saa tror jeg i Virkeligheden ikke, at der er Noget, der ligner Betingelser for Modsetningsfortolkning, paa dette Punkt. Det ærede Medlem ansøgte en praktisk Vanskelighed, der kunde være ved at udstrekke Ansvar til andre Ministre end den, der har kontraheret. Ja, det er ganske vist, det kan i enhver Sag være vanskeligt at udfinde Medskylden, men det er en praktisk Vanskelighed, en faktisk Vanskelighed, og ikke nogen legal Vanskelighed, og jeg vil sige, at denne Vanskelighed er overført et Ministerium, der forhandler med en Protokol foran sig og fører sine Afstemninger til Protokols, mindre end i mange andre Forhold. Men saa siger det ærede Medlem: Disse Protokoller kunne vi ikke faae frem. Jeg skal ikke indlade mig paa det almindelige Spørgsmaal om Ministeriets Forpligtelse til at fremlægge Protokollen for Rigsdagen; men naar Spørgsmaalet dreier sig, om disse Protokoller kunne komme frem for Rigsretten, saa siger jeg: Det er der i Virkeligheden ikke mindste Tvivl om. Rigsretten har isølge Lov af 3die Marts 1852 fuldstændig tilstrækkelige Midler til at bringe alle de Oplysninger tilveie, som ere nødvendige til at bedømme en Sag. Det er ogsaa erkjendt, at Statsraadsprotokollen eller Underskrift deraf var fremlagt i den første Rigsretsag, om der end var Nogle, som gjorde Vanskelighed, og Rigsretten fik ikke Leilighed til nærmere at udtale sig om dette Spørgsmaal. Dette samme Spørgsmaal foreligger i en senere Rigsretsag, nemlig Marmorfirkesagen. Jeg havde der Leilighed til at henvende mig til den høitærede nuværende Conseilspræsident med Spørgsmaal om, hvor vidt Noget var foregaaet eller ikke foregaaet i Statsraadet. Den høitærede Conseilspræsident sendte mig en Svarskrivelse, hvori han meget elskværdig vel betvivlede min Beretigelse til at faae Ansvar til vide om, hvad der stod i Statsraadsprotokollen, men samtidig — det vil jeg bede bemærket — svarede den høitærede Conseilspræsident mig paa mit Spørgsmaal. Jeg fremlagde denne Skrivelse for Rigsretten med behørig Protest mod det Forbehold, som den høitærede Conseilspræsident havde taget, og det